

การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหาร จัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

Resources Mobilization for Educationl
Administration in Primary Schools

จันทิมา อชชะสวัสดิ์*

Chatima Uchaswatdi*

* นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

* Ph.D. Candidate (Educational Administration), Silpakorn University

* E-mail: ajantima@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา 2) แนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา 3) รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา 4) คู่มือในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 394 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น แบบระดมความคิดเห็นและแบบตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมของคู่มือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัจจัย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

องค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารทรัพยากร 2) ภาวะผู้นำ 3) การมีส่วนร่วม 4) ความศรัทธา 5) แรงจูงใจ 6) กฎหมาย และ 7) ประชาสัมพันธ์ แนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมมี 312 แนวปฏิบัติ ประกอบด้วย การบริหารทรัพยากร 80 แนวปฏิบัติ ภาวะผู้นำ 72 แนวปฏิบัติ การมีส่วนร่วม 60 แนวปฏิบัติ ความศรัทธา 31 แนวปฏิบัติ แรงจูงใจ 40 แนวปฏิบัติ กฎหมาย 29 แนวปฏิบัติ และการประชาสัมพันธ์ 36 แนวปฏิบัติรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ และคู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีของการวิจัย

คำสำคัญ: การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) the factors influenced the resources mobilization for educational administration in primary schools, 2) the guideline of resources mobilization for educational administration in primary schools, 3) the model of resources mobilization for educational administration in primary schools, and 4) the handbook of resources mobilization for educational administration in primary schools. The sample included 394 schools belong to the office of basic education commission. The research instruments used were semi - structured interview, opinionnaire, brainstorming form, the investigate and appropriate confirming form for the handbook of resources mobilization for educational administration in primary schools. The statistics used for data analysis were percentage, arithmetic mean, standard deviation, factor analysis, path analysis and content analysis.

The research findings revealed that :

The factors influenced of the resources mobilization for educational administration in primary schools consisted of 7 factors: 1) management resources, 2) leadership, 3) participation, 4) faith, 5) motivation, 6) law and 7) public relation. The results guideline of the resources mobilization for educational administration in primary schools consisted of 312 guideline. classified as follows: management resources 80, leadership 72, participation 60, faith 31, motivation 40, law 29 and public relation 36 guidelines. The model of resources mobilization for educational administration in primary schools was the relationship between 7 factors. The handbook of resources mobilization for educational administration in primary schools were found of suitability, feasibility, correct and utility with conceptual framework and theory.

Keywords: Resousrces Mobilization for Education , Educational, Administration in Primary Schools

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และท่ามกลางความวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความผูกพันทางวัฒนธรรมและศีลธรรม ความพ่ายแพ้ในสนามแข่งขันที่ต้องการวัดกันด้วยคุณภาพและสมรรถภาพ คนไทยและสังคมไทยเริ่มต้นตัวที่จะติดตามความเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบของประเทศอย่างใกล้ชิด เมื่อใดก็ตามที่คนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจน อ่อนแอ ขาดสิทธิ และโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความมั่นคงของครอบครัว และการทำมาหากิน เสียเปรียบเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ยังด้อยกว่าคนอื่น และเร่งรีบให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาโดยพลัน

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่างๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานความสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 เป็นกฎหมายแม่บทในนโยบายแห่งรัฐด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและการกีฬาของประเทศและเป็นฐานหลักในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ การนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผลต่อการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในมาตราที่ 10 ระบุไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” การจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักการสำคัญดังกล่าวตรงกับแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน ทุกฝ่าย (Education for All) และทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก นอกจากนี้ในมาตรา 60 ได้ระบุถึงบทบาทหน้าที่ของรัฐว่า “ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ” โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้ 1) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน 2) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น 3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง 4) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา 5) จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน 6) จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้ 7) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน

แม้ว่ารัฐบาลจะมีการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนการศึกษาให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นทุกปีก็ตาม แต่ปัญหาเรื่องความเสมอภาค คุณภาพ และประสิทธิภาพของการศึกษากลายเป็นประเด็นหลักของการปฏิรูปการศึกษา โดยผ่านการพัฒนารูปแบบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทย โดยได้มีการเสนอให้มีการระดมเงินจากแหล่งอื่นๆ นอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ในส่วนของเงินอุดหนุนจากท้องถิ่นนั้น ควรมีการกระจายอำนาจทางการเงินและการคลัง รวมทั้งการปฏิรูประบบภาษีอากร เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถหารายได้เพิ่มขึ้นในระยะแรกเริ่ม และมีข้อเสนอให้นำรายได้ของท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษาให้สูงขึ้นจากเดิม ควรมีการระดมการลงทุนจากภาคเอกชนและผู้เรียนให้มากขึ้น โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาลงทุนทางการศึกษา และให้ผู้เรียนเสียค่าเล่าเรียนให้ที่สะท้อนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาให้มากขึ้นในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมให้องค์กรหรือเอกชนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพจัดการศึกษาให้มากขึ้น โดยรัฐให้การสนับสนุนทางการเงินและความช่วยเหลือทางวิชาการ ตลอดจนอำนวยความสะดวกเพื่อให้ภาคเอกชน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น

ด้วยเหตุปัจจัยที่รัฐไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังพอจะมีทางออกสำหรับการดำเนินการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาต่อไปได้อย่างมีคุณภาพตามความสามารถและศักยภาพ นั่นคือ การพัฒนาแนวปฏิบัติและวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อทราบแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อสร้างรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
4. เพื่อสร้างคู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการระดมทรัพยากร เป็นทฤษฎีหนึ่งในการวิเคราะห์การเมืองของขบวนการทางสังคม ที่นักสังคมศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970 โดยงานบุกเบิกที่สำคัญคือ Resource Mobilization and Social Movements ของ แมค คาร์ที และแซด (McCarthy & Zald, 1977, p.1218) เนื่องจากนับแต่ช่วงทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ในสังคมตะวันตกมีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมอย่างกว้างขวาง เช่น ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิความเป็นพลเมืองในสหรัฐอเมริกา ขบวนการต่อสู้เพื่อสันติภาพ ฯลฯ จุดสำคัญที่ทำให้กรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมถูกพัฒนา ขึ้นมา เพราะนักสังคมศาสตร์และนักเคลื่อนไหว

ทางสังคมพยายามสร้างทฤษฎีเพื่ออธิบายปฏิบัติการทางสังคมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นโดยให้ความสนใจกับปัญหาในการระดมมวลชน การเลือกใช้ยุทธวิธี ในการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่มีประสิทธิภาพและเงื่อนไขปัจจัยด้านที่เกี่ยวข้องความสำเร็จหรือล้มเหลวของขบวนการทางสังคม โดยเรียกทฤษฎีการวิเคราะห์ใหม่นี้ว่า “ทฤษฎีการระดมทรัพยากร” (Resource Mobilization Theory)

องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม จำเป็นต้องมีทรัพยากรสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้ โดยผู้ที่เป็นเจ้าของและครอบครองทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ก็คือปัจเจกบุคคล และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในสังคม ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ในหลายมิติ ดังนี้ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552, น. 7)

- สมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน (Adherent) คือ ปัจเจกบุคคล และกลุ่มองค์กรที่เชื่อในเป้าหมายร่วมของขบวนการทางสังคม
- สมาชิกผู้สนับสนุน (Constituent) คือปัจเจกบุคคลที่อุดหนุนทรัพยากรแก่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม
- สาธารณชนผู้เฝ้ามอง (Bystander public) คือ ผู้ที่ไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน แต่รับรู้ในจุดหมายและกระทำการของขบวนการทางสังคม ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้มีลักษณะเป็น “ฝ่ายตรงกันข้าม” (Opponent) หรือ “ฝ่ายต่อต้านขบวนการทางสังคม (Counter – Movement)”
- ฝ่ายตรงกันข้าม (Opponent) คือ ผู้ที่ทั้งไม่เห็นด้วยกับจุดหมายและการกระทำการเพื่อนำไปสู่การบรรลุจุดหมายของขบวนการทางสังคม โดยอาจแบ่งออกเป็นฝ่ายต่อต้านที่เป็นชนชั้นนำ (Elite Opponent) ที่บุคคล องค์กร สถาบันทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งสามารถครอบครองทรัพยากรขนาดใหญ่ และฝ่ายต่อต้านที่เป็นมวลชน (Mass Opponent) ซึ่งหมายถึงปัจเจกบุคคล กลุ่มองค์กรที่มีการครอบครองทรัพยากรอย่างจำกัด

ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรที่มีใช้เงิน (Non-Financial Resources) และทรัพยากรทางการเงิน (Financial Resources) ในความหมายแรก ทรัพยากรที่มีใช้การเงินครอบคลุมปัจจัยหลักๆ คือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ ตามนัยนี้ ทรัพยากรทางการศึกษาจึงรวมถึงบุคลากร ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการผสมผสานการใช้ปัจจัยต่างๆ เข้าด้วยกัน และยังให้ความหมายในวงที่แคบว่าทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึงปัจจัยนำเข้า (Input) ที่นำไปใช้เพื่อการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทภายในสังคม ปัจจัยนำเข้านี้ส่วนใหญ่จะเป็นรูปของเงินงบประมาณทั้งด้านรายจ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ เช่น เงินเดือนและค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์ กับรายจ่ายด้านการลงทุน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, น.1) ส่วนวิจิตร ศรีสะอ้าน (2544, น.43) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัย พื้นฐานที่ทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเสนอความเห็นไว้ว่า ในทางบริหารการศึกษาถือว่า 4 M's อันได้แก่ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) เป็นทรัพยากร ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การบริหารการศึกษาจะสำเร็จตามเป้าหมายต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการและแผนงาน และจะต้องมีระบบบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพัชรกฤษฎี พวงนิล (2553, น. 9) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ปัจจัยทุกสิ่งทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรหลัก ได้แก่ เงินทุน

หรืองบประมาณ บุคคล วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล กล่าวโดยสรุป ทรัพยากรทางการศึกษานั้น เป็นปัจจัยที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาซึ่งประกอบด้วยทรัพยากรที่เป็นเงิน และทรัพยากรที่ไม่ใช่เป็นตัวแทน ในที่นี้หมายถึง บุคคล ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและการผสมผสานองค์ประกอบในการการใช้ปัจจัยต่างๆ

การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา เป็นนโยบายพื้นฐานทางด้านการศึกษาดำเนินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 โดยเป็นกฎหมายแม่บทเพื่อเป็นฐานหลักในนโยบายแห่งรัฐด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและการกีฬาของประเทศและเป็นฐานหลักในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศการนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผลต่อการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังเช่น มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้ 1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด 2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย ทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าวโดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด และมาตรา 59 ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของสถานศึกษา บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษาไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลรวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญา การซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคลรวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณให้สถานศึกษาสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด การให้สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียนตามแนวทางการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 23-24)

จากแนวนโยบายด้านการศึกษาของรัฐจะพบว่าให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องนำสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในหน่วยงาน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย โดยจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย เริ่มด้วยการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ จากตำรา เอกสารวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างหลากหลาย เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย จัดทำโครงร่างการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และสอบปกป้องโครงร่างการวิจัย โดยขั้นสุดท้ายเป็นการปรับแก้ไขโครงร่างการวิจัยตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบปกป้องโครงร่างการวิจัย และขออนุมัติบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อดำเนินการทำวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นขั้นตอนที่ทำการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และยืนยันข้อค้นพบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดย

1) การวิเคราะห์ตัวแปรองค์ประกอบของการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปข้อมูลประเด็นสำคัญของตัวแปรที่ศึกษา นำมาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) โดยปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือผู้ที่บริหารงานด้านการศึกษาประสบความสำเร็จเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล รวบรวมข้อมูลที่ได้มาสรุปและสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเป็นกระถางคำถามของแบบสอบถามเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

2) นำตัวแปรขององค์ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective Congruence : IOC) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาค่า IOC โดยมีเกณฑ์ การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

3) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับผู้ให้ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้จำนวน 20 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 40 คน รวบรวมข้อมูลทั้งหมด นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

4) นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นจำนวน 394 โรงเรียน รวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อได้องค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 2 การจัดสร้างแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

1) นำองค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา

2) นำแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และจัดทำเป็นแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยนำองค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงเส้น (Path Analysis) ในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา

ขั้นที่ 4 จัดสร้างคู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบ ในลักษณะของการนำไปใช้ในรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและรายละเอียดของแนวปฏิบัติที่ได้ในแต่ละตัวแปร มาจัดเรียบเรียงในสร้างเป็นคู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ดำเนินการตรวจสอบและเพิ่มความน่าเชื่อถือของคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นเชี่ยวชาญในการระดมทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ดำเนินการรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นจัดทำร่างรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ประชากร และตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2555 จำนวน 28,960 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 โรงเรียน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) และเลือกตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาแบ่งตามสัดส่วน กำหนดผู้ให้ข้อมูล คือผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และกรรมการสถานศึกษา 1 คน รวมโรงเรียนละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 788 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในแต่ละขั้นตอน 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็น
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
3. แบบสอบถามสำหรับการระดมความคิด
4. แบบตรวจสอบรายการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ และค่าร้อยละ มีชคณิตเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlaiton) สถิติทดสอบ (t-test) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้น (Path Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาได้ดังนี้

1. องค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ หรือปัจจัยการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยข้อตกลงเบื้องต้น คือค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1.00 เกณฑ์ในการพิจารณาตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มากกว่า 0.60 และจากค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่ามีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารทรัพยากร (Management Resources) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 10 ตัวแปร 2) ภาวะผู้นำ (Leadership) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 8 ตัวแปร 3) การมีส่วนร่วม (Participation) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 9 ตัวแปร 4) ความศรัทธา (Faith) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 7 ตัวแปร 5) แรงจูงใจ (Motivation) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 6 ตัวแปร 6) กฎหมาย (Law) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 7 ตัวแปร และ 7) ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 7 ตัวแปร

2. แนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จากการระดมความคิดเห็นโดยรวมมี 312 แนวปฏิบัติ จำแนกรายองค์ประกอบ ดังนี้ การบริหารทรัพยากร 80 แนวปฏิบัติ ภาวะผู้นำ 72 แนวปฏิบัติ การมีส่วนร่วม 60 แนวปฏิบัติ ความศรัทธา 31 แนวปฏิบัติ แรงจูงใจ 40 แนวปฏิบัติ กฎหมาย 29 แนวปฏิบัติ และการประชาสัมพันธ์ 36 แนวปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารทรัพยากร มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 10 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 80 แนวปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำ มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 8 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติ ที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 72 แนวปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วม มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 9 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติ ที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 60 แนวปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 4 ความศรัทธา มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 7 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติ ที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 31 แนวปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 5 แรงจูงใจ มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 6 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติ ที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 40 แนวปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 6 กฎหมาย มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 7 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติ ที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 29 แนวปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 7 การประชาสัมพันธ์ มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนี้ได้ 7 ตัวแปร โดยมีแนวปฏิบัติที่ทำให้องค์ประกอบประสบความสำเร็จ 36 แนวปฏิบัติ

3. รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นขององค์ประกอบของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 7 องค์ประกอบ สามารถอธิบายโดยสรุปตามโครงสร้างของสมการเชิงเส้นได้ดังนี้ ด้านการบริหารทรัพยากร (Manage) มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจ (Motivate) และมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วม (Participation) ส่วนภาวะผู้นำ (Leader) มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจ (Motivate) มีอิทธิพลทางตรงต่อ กฎหมาย (Law) และมีอิทธิพลทางตรงต่อความศรัทธา (Faith) และมีอิทธิพลทางตรงต่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ในขณะที่กฎหมาย (law) มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วม (Participation) ส่วนแรงจูงใจ (Motivate) มีอิทธิพลทางตรงต่อความศรัทธา (Faith) ส่วนด้านประชาสัมพันธ์ (Public Relation) มีอิทธิพลทางตรงต่อความศรัทธา (Faith) อีกด้วย

4. คู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยรูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และแนวปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีของการวิจัย

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยสามารถนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจ ไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย เรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารทรัพยากร มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 10 ตัวแปร 2) ภาวะผู้นำ มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบได้ 8 ตัวแปร 3) การมีส่วนร่วม มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 9 ตัวแปร 4) ความศรัทธา มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 7 ตัวแปร 5) แรงจูงใจ มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 6 ตัวแปร 6) กฎหมาย มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 7 ตัวแปร และ 7) ประชาสัมพันธ์ มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบได้ 7 ตัวแปร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียน มีการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเหมือนกัน และขณะเดียวกันผู้บริหาร หรือผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความรู้สูง เพราะเป็นคุณสมบัติหลักที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเพื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งนี้อยู่แล้ว รวมถึงการดำเนินงานประชาสัมพันธ์การทำงานของโรงเรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้ชุมชนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม เกิดความศรัทธาในการเข้าร่วม ประกอบกับหลักการ นโยบาย ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ พ.ศ.2542 ที่ยึดหลักการจัดการศึกษาให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาริรัตน์ รัทวิจิตรกุล ชัยยุทธ ศิริสุทธิ และโกวัฒน์ เทศบุตร (2548, น. 25-26) เรื่องการระดมทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการระดมทุนของโรงเรียนประถมศึกษาและประถมศึกษาขยายโอกาส ประกอบด้วย 1) ความศรัทธา ต่อผลงานของโรงเรียนในการปฏิบัติภารกิจให้การศึกษาแก่บุตรหลานในชุมชน 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการเชิญชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) ภาวะผู้นำของศิษย์เก่า ในการระดมทุน 4) ชุมชนมีเศรษฐกิจดีและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา 5) ชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนมีวัฒนธรรมของบริการเพื่อส่วนรวม 6) บุคลากรในโรงเรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม 7) การบริหารจัดการเงินบริจาคมีความโปร่งใสและบรรลุวัตถุประสงค์ของการขอรับบริจาค และ 8) การแสวงหาแหล่งทุนจากภายนอกชุมชน เช่น เสนอโครงการขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (มหาชน) เป็นต้น

2. แนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ปัจจัยหรือองค์ประกอบในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งหมด 7 องค์ประกอบ โดยมีแนวปฏิบัติทั้งหมด จำนวน 348 แนวปฏิบัติ ซึ่งรายละเอียดของแนวปฏิบัติของแต่ละองค์ประกอบ ได้มาจากการสอบถามของผู้บริหารที่ดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ซึ่งแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรนี้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ของทางการราชการที่ทุกสถานศึกษาต้องนำสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง และเป็นเป็นธรรม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา และมาตรา 59 ให้ สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สิน อื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษาและเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ นโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลักของสถานศึกษา และแนวปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับบริบทของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะว่า การที่จะดำเนินกิจกรรมการระดมทรัพยากรให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องเลือกกิจกรรม ที่ปฏิบัติให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา คัมภีรปรกรณ์ (2547, น.6) ที่กล่าวว่า การ ดำเนินการประกอบภารกิจขององค์กรนั้น มีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ คือ กิจกรรม หรือภารกิจขององค์กร ทรัพยากร และคนซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ทรัพยากรเป็นตัวกลางที่ ทำให้กิจกรรม หรือภารกิจขององค์กรบรรลุเป้าหมายหรือสำเร็จได้ ถ้าหากจะพิจารณาถึงบทบาท ของทรัพยากรในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรแล้วมีหลายประการ ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของ กิจกรรม ถ้าหากทรัพยากรมีเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมขององค์กรจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงข้ามถ้าหากปริมาณของทรัพยากรมีไม่เพียงพอ การดำเนินงานจะไม่มีประสิทธิภาพ 2) ประสิทธิผลของกิจกรรม ถ้าหากปริมาณของทรัพยากรมีไม่เพียงพอ การดำเนินกิจกรรมก็อาจ จะไม่บรรลุเป้าหมายได้ ถ้าหากขาดทรัพยากรหรือทรัพยากรไม่เพียงพอแล้ว การดำเนินกิจกรรม ให้บรรลุหรือสำเร็จภายในเวลาที่จำกัด 3) การเลือกกิจกรรมที่จะปฏิบัติ ปริมาณทรัพยากรจะเป็น ตัวกำหนดตัวหนึ่งในการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมตามความเป็นจริงนั้น กิจกรรมจะเป็นตัวกำหนดทรัพยากร แต่ในบางกรณีทรัพยากรจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรม เนื่องจาก ข้อจำกัดของทรัพยากรและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินกิจกรรมให้บรรลุ หรือสำเร็จภายในเวลาที่ จำกัด ดังนั้น แนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการกิจของสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยไม่ต้องรอแต่เพียงงบประมาณจากภาครัฐเท่านั้น

3. รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการนั้น แสดงความสัมพันธ์เชิงเส้นของ องค์ประกอบของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 7 องค์ประกอบ ดังเช่น ด้านการบริหารทรัพยากร มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจ และมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในผู้บริหารที่ดำเนินการบริหารโดยยึดข้อระเบียบปฏิบัติเป็นไปตามหลักการ เหตุผล แนวคิด ทฤษฎีที่ถูกต้อง ครอบคลุมกระบวนการบริหารทรัพยากร เช่น วางแผนการใช้ ทรัพยากรให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ก็จะสร้างแรงจูงใจให้เกิดความศรัทธา ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ในสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดังเช่น สวัสดิ์ ยศบุญเรือง (2541, น.38) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาในสังคมไทย : แนวคิด ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในอนาคต พบว่า การจัดการศึกษาในอนาคตต้องตั้งอยู่บน หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการ

ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยรัฐต้องลดบทบาทการควบคุมลงมาเป็น การสนับสนุน ประชาชนเองต้องตระหนักถึงศักยภาพของตนและผลักดันตัวเองให้เข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของการจัดการศึกษา ส่วนภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจ มีอิทธิพลทางตรงต่อหลักกฎหมาย และมีอิทธิพลทางตรงต่อความศรัทธา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญชิตา ไชยรักษ์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ประสบธรณิพิบัติ (สึนามิ) ผลการวิจัยพบว่า การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ประสบธรณิพิบัติ (สึนามิ) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระบวนการสร้างความศรัทธา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการจัดตั้งชมรมผู้ปกครอง การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ประสบธรณิพิบัติ (สึนามิ) พบว่า กระบวนการสร้างความศรัทธา กระบวนการ สร้างความน่าเชื่อถือ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน กระบวนการจัดตั้งชมรมผู้ปกครอง และกระบวนการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง หลักกฎหมายมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กอยน์ (Goin, 1992, p.378) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของครูและครูใหญ่ในการบริหารงานโรงเรียน ตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า การมีส่วนร่วมทั้งในด้านการเตรียมการ การวางแผนของโรงเรียน การฝึกอบรม การนำไปปฏิบัติ และการธำรงรักษาไว้ และ สอดคล้องกับสถาบันวิจัยของสหประชาชาติ ซึ่งมีผลการศึกษา “การบริหารงานโดยมีส่วนร่วมของประชาชน” และสรุปว่า การมีส่วนร่วมเป็นด้านหนึ่งของทางเลือกพื้นฐานที่มีความซับซ้อนอย่างมาก แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมนี้ได้เสนอคำถามที่สำคัญและยากยิ่งต่อผู้นำทางภาคเมืองหรือรัฐบาล และผู้มีหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาทั้งหลายที่จะต้องตอบปัญหานี้อย่างจริงจัง

ส่วนองค์ประกอบแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลทางตรงต่อความศรัทธา นั้น สอดคล้องกับแนวคิดของรอสโซ (Rosso, 1991, p.211) ได้นิยามว่า การระดมทุนไม่ใช่เป็นวิทยาศาสตร์ของการรวบรวมทุน แต่เป็นวิทยาศาสตร์เศรษฐกิจที่ดีขึ้นของสังคม โดยการระดมทุนจะเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของสังคม และจุดประสงค์ขององค์การที่ต้องการการระดมทุนเป็นเครื่องมือของผู้บริจาคและการรับบริจาค โดยมีองค์การและสิ่งแวดล้อมขององค์การเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้น ในการระดมทุนต้องมีการบอกความต้องการที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยองค์การที่ทำการระดมทุนจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี โดยจะมีการเปรียบเทียบระหว่างแหล่งทุนขององค์การ ความตั้งใจ และกิจกรรมการระดมทุน รวมทั้งพันธกิจของการระดมทุน ผู้ที่ทำหน้าที่ระดมทุน จะมีจิตใจที่รักมนุษยด้วยกัน การบริจาคไม่ใช่การที่ผู้บริจาคมีบุญหรือเลิภัย แต่เป็นผลของการแลกเปลี่ยนทางจิตใจระหว่างผู้บริจาคและองค์การที่มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน ดังนั้นหลักสำคัญของการระดมทุนเป็นความเชื่อมั่น หรือความศรัทธามากกว่าการบังคับ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ บริตติงแฮม (Brittingham, 1998, p.1450) ได้ศึกษาเป้าหมายทางการศึกษาแห่งชาติข้อที่ว่า “โรงเรียนทุกโรงเรียนจะส่งเสริมการมีส่วนร่วม ที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง” ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน โดยรวม ได้รับการพัฒนาขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีการปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้กรอบงาน ที่เป็นหุ้นส่วนที่ท้องถิ่นดัดแปลงขึ้นใช้โดยอาศัยศรัทธาการบริหารจัดการที่แบ่งปันกัน และการสื่อสารด้วยความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับคิธร เชื้อวัฒนากุล (2550, น.74) ได้ศึกษาการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนใน

การระดมทรัพยากรทางการศึกษา พบว่า หลังการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล เขื่องคำ ชุมชน องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานมากขึ้น มีการเสียสละทรัพยากร เงิน เวลา แรงงาน สิ่งของและเทคโนโลยี มาสนับสนุนการจัดการศึกษาในโรงเรียน ตลอดจนประสานความร่วมมือจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาความรู้ด้านต่างๆ เพื่อเข้าร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากภายนอกท้องถิ่น เข้ามาจัดการศึกษาของโรงเรียน

4. คู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ถูกสร้างขึ้นมาจากองค์ประกอบของปัจจัยในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ในเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงสอดคล้องกับความเป็นจริง ขณะเดียวกันองค์ประกอบในด้านแนวปฏิบัติในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของแต่ละตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบของการระดมทรัพยากร สังเคราะห์มาจากการปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ และนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. คู่มือการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา
2. รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*.
กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.).
- ชนัญชิตา ไชยรักษ์. (2549). *การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ประสบ ธรณิพิบัติ (สีนามิ) (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา)*.
ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- นาริรัตน์ รักกิจตรกุล, ชัยยุทธ์ ศิริสุทธิ และไกรวัฒน์ เทศบุตร. (2548). *การระดมทุนเพื่อการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*.
เชียงใหม่ : มูลนิธิไฮนริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- ปรีชา คัมภีรปรกรณ์. (2547). *การบริหารทรัพยากรการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรกฤษฎี พวงนิล. (2553). *กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2544). *ทรัพยากรการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศศิธร เชื้อวัฒนากุล. (2550). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านกว้างท่าเยี่ยม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา)*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดิ์ ยศบุญเรือง. (2541). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาในสังคมไทย : แนวคิด ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในอนาคต (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา)*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูป การศึกษาในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 8 ทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา*.
กรุงเทพฯ : สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.
- Brittingham, K.V. (1998). *The Characterization of Successful School, Family, and Community Partnerships, Master Abstracts International*. 59(55) : 1406; November, 1998.
- Goin, D. (1992). Teacher and principal involvement in managing site-bases elementary school Improvement. *Dissertation Abstracts International*, 52(11), 378.
- McCarthy, J.D. & Zald, M.N. (1977). Resource Mobilization and Social Movements : A Partial Theory. *American Journal of Sociology* 82.
- Rosso, H.A., (1991). *Achieving Excellence in Fund Raising: A Comprehensive Guide to Principles, Strategies, and Methods*. San Francisco: Jossey-Bass.